

ouderpANEL

“Elke school die verbetering van de kwaliteit van het onderwijs nastreeft”, zegt Henri van het Hof, directeur van vmbo-locatie Bosheidestraat in Rucphen, “zou de mening van ouders serieus moeten nemen. Dat kan door bijvoorbeeld de mening van ouders te peilen met een vragenlijst. Een andere manier is het ouderpanel, waarbij er direct contact is met een groep ouders. Wij hopen vanavond dan ook veel van jullie te leren.”

Voor meerdere doelen te gebruiken

Eenvoudig gezegd is een ouderpanel voor de school een laagdrempelige, rechtstreekse manier om met een (wisselende) groep van 20 à 25 ouders in gesprek te gaan of hen te bevragen over het onderwijs op school. Het onderwerp van het ouderpanel kan variëren en in principe wisselt met elk volgend gesprek ook de samenstelling van de groep ouders die aan het panel deelneemt. Het ligt voor de hand dat de onderwerpen die ter sprake komen nauw samenhangen met de belangstellingswereld van ouders. Zoals de wijze waarop de school met de ouders omgaat en communiceert, de veiligheid op school (veilig internetten, pesten, schoolregels), huiswerk en de voor-, tussen- en naschoolse opvang. Een ouderpanel levert adviezen en verbeterpunten van ouders op over hoe iets op school beter kan verlopen. De opbrengsten van het ouderpanel worden in het directie- en/of teamoverleg besproken. Cruciaal is dat er voor de adviezen en verbeterpunten draagvlak moet zijn bij zowel de ouders als de school. Wanneer dat het geval is, kunnen deze – op de korte of iets langere termijn – in praktijk worden gebracht. Het spreekt voor zich dat beargumenteerde besluiten om voorgestelde adviezen en verbeterpunten wel of niet op te pakken goed met de ouders gecommuniceerd moeten worden in het besluitvormings- en uitvoeringsproces. Dat kan op verschillende manieren gebeuren, bijvoorbeeld via de schoolkrant, een nieuwsbrief of de website.

Afhankelijk van het doel waarvoor het ouderpanel wordt georganiseerd kan het panel een andere invulling krijgen.

- Bij een *kwaliteits- of waarderingspanel* discussiëren ouders met elkaar, waardoor de school de opvattingen van ouders over het gekozen onderwerp leert kennen. In dit geval is er dus minder sprake van een gesprek tussen de schoolleiding, teamleden en de ouders.
- Bij een *verantwoordingspanel* is wel sprake van een gesprek tussen schoolleiding en ouders. Scholen dienen zich ‘horizontaal’ te verantwoorden naar hun omgeving over het gevoerde en te voeren onderwijsbeleid. Die omgeving bestaat in de eerste plaats uit zowel de ouders als de direct betrokkenen. Dat verantwoorden kan via een goed leesbaar jaarverslag waarin de school onder meer uiteenzet waar ze voor staat en gaat, welke keuzes ze daarin maakt en wat het oplevert. De formele horizontale verantwoording verloopt via de medezeggenschapsraad. Scholen staan echter voor de uitdaging zich ook in informele zin aan een bredere groepering ouders te verantwoorden. Het ouderpanel is een geschikt instrument om op een interactieve manier de zeggenschap van ouders vorm te geven, door feitelijke informatie over de kwaliteit van de school in relatie tot plannen voor verbetering met de ouders te

bespreken. De verbeterpunten die de ouders aandragen, kunnen leiden tot een eventuele bijstelling van de plannen.

- Bij een *meedenkpanel* staat het nadenken over een geconstateerd probleem of een nieuwe uitdaging centraal. Ook hier is sprake van een echte dialoog om nieuwe ideeën, inzichten en adviezen boven water te krijgen. Naast de schoolleiding kunnen ook teamleden deelnemen aan deze vorm van het ouderpanel.

Een basisschool onderzoekt de mogelijkheid om met een succescontract te werken, waarin afspraken staan tussen de school, de ouder en de leerling. Iedere partij neemt een inspanningsverplichting op zich. De vraag of de school zo'n contract nodig heeft, wordt door de groep ouders unaniem ontkennend beantwoord. Voor een goede samenwerking is geen contract nodig. Beter lijkt het hen om meteen al bij de aanmelding de regels te bespreken. Ook op de informatieavond aan het begin van het schooljaar kunnen ze aan de orde komen. En natuurlijk ook in de schoolgids.

Uitvoering

Het is de bedoeling dat ouders tijdens een ouderpanel aan het woord komen. Dus geen lange monoloog van de schoolleiding, maar een korte schets van het doel van de bijeenkomst en een korte inleiding op het thema. Zorg er, mede in relatie tot het doel van het ouderpanel, voor dat ouders worden uitgedaagd te reageren. Dat kan door prikkelende stellingen of vragen voor te leggen.

Over het algemeen vinden mensen, dus ook ouders, het prettiger om in kleine groepen te praten. Het aansluitende plenaire deel brengt de opbrengsten daarvan wel aan het licht en kan ook een indicatie geven van het draagvlak voor eventuele voorstellen uit de kleine groepjes. Sluit af met conclusies en aanbevelingen, schets het vervolgtraject ervan en de wijze waarop ouders verder geïnformeerd worden. Vraag ook naar onderwerpen voor een volgende bijeenkomst.

Relatie tot de doelen van partnerschap

De verschillende invullingen die het ouderpanel kan krijgen, leiden ertoe dat alle drie de doelen van partnerschap (pedagogisch, organisatorisch en democratisch) in beeld komen. Onderwerpen die de afstemming tussen thuis en school betreffen, zoals 'hoe ga je met elkaar om', vallen bijvoorbeeld onder de pedagogische doelstelling. Dat is ook het geval met onderwerpen die met de veiligheid in en rond de school te maken hebben. Wanneer het ouderpanel als verantwoordingspanel wordt ingezet, wordt het democratisch doel nagestreefd. Het ouderpanel fungeert dan immers als informeel 'zeggenschapsorgaan' naast het formele orgaan, de medezeggenschapsraad. Het meedenkpanel wordt voor alle drie de doelen gebruikt. Zo kun je onderwerpen uitdiepen die onder de organisatorische doelstelling zijn te rangschikken, zoals een betere overblijfvoorziening of de gang van zaken bij schoolreisjes of excursies.

Over een mogelijke rol van de ouders bij het overblijven zijn de ouders van het ouderpanel op SBO De Wissel positief, maar genuanceerd. Verschillende voorwaarden worden genoemd. De meerderheid constateert dat, gezien de aard van de problemen van de leerlingen, niet iedere ouder hiervoor geschikt zal zijn. Bovendien moet het klikken

tussen de ouder en de leerkracht. Verder wordt gedacht aan een soort selectieprocedure door de school en in ieder geval zullen de ouders bereid moeten zijn om een overblijfcursus te volgen. Ook moeten er goede afspraken worden gemaakt over wat de kinderen wel mogen en wat niet. Daarin verschillen ouders immers onderling.

Het meedenkpanel kan echter ook worden benut voor onderwerpen met een pedagogische insteek. Bijvoorbeeld: 'Hoe kunnen wij als school beter communiceren met ouders over de ontwikkeling van hun kind?' Het meedenken over de gevolgen van een verbouwing van de school voor ouders heeft een democratische insteek. Kortom, het ouderpanel is een instrument dat voor meerdere doeleinden inzetbaar is.

Relatie tot andere vormen van wederzijdse betrokkenheid

Bij het kwaliteits- en het verantwoordingspanel ligt het accent op het verantwoorden van de school en het meedenken over verbeterpunten van de kant van de ouders (cel 7). Bij het meedenkpanel zal – afhankelijk van het onderwerp – ook het meedenken van de school met de ouders aan de orde zijn (cel 11). Doordat het bij veel ouderpanels gaat om het kennismaken van elkaars opvattingen, kan het ouderpanel er ook toe bijdragen dat men meer begrip krijgt voor elkaars standpunt en meer met elkaar gaat meeleven (cellen 5 en 9).

	Meeleven		Meehelpen		Meedenken		Meebeslissen	
Ouders>kind als leerling	1		2		3		4	
Ouders>groep/ klas of school	5	(X)	6		7	X	8	
School>ouders	9	(X)	10		11	(X)	(12)	

Relatie tot het traject dat school en ouders samen doorlopen en tot andere instrumenten

Het ouderpanel is een onderdeel van het hoofdtraject. Als het *waarderingspanel* met enige regelmaat wordt gehouden, kan het een structurele rol spelen in de kwaliteitszorg van de school. Een ouderenquête wordt immers maar eens per drie à vier jaar afgenomen. Het ouderpanel biedt de school een goede gelegenheid frequenter en gericht op bepaalde aspecten de vinger aan de pols te houden. Het ligt voor de hand een *verantwoordingspanel* eens per jaar of per twee jaar te organiseren, een en ander afhankelijk van de beleidscyclus van de school. Voor andere doeleinden kan uiteraard altijd ad hoc een *meedenkpanel* worden georganiseerd.

Als de school een goed doordacht ouderbeleid voert, zal het ouderpanel niet het enige instrument in het hoofdtraject zijn om met ouders als groep te communiceren. Uiteraard zijn er de ouders in de ouderraad en de medezeggenschapsraad, die frequent bijeenkomen en een klankbordfunctie kunnen vervullen. De meerwaarde van het ouderpanel zit dan in de wisselende samenstelling, waardoor de schoolleiding meerdere ouders hoort. Het is belangrijk het verschil met en de afstemming tussen het ouderpanel,

de ouderraad en de medezeggenschapsraad met de betrokkenen tevoren goed te communiceren.

Ook de relatie tot andere instrumenten moet verhelderd worden. Zo kan het ouderpanel een signalerende functie hebben. Maar belangrijke signalen uit kringen van ouders kunnen ook langs andere wegen de school bereiken, bijvoorbeeld via zogeheten contactouders. Die kunnen functioneren als spreekbuis voor ouders.¹

Een nog informelere vorm dan het ouderpanel is het onderwijscafé. Onder het genot van een drankje en in een wat lossere organisatievorm wordt – goed voorbereid – over allerlei onderwerpen gesproken. In principe lenen zich daarvoor dezelfde onderwerpen als die in het ouderpanel aan de orde kunnen komen.

Met het ouderpanel aan de slag

Het succes van het ouderpanel staat of valt met een goede voorbereiding en nazorg. Voor het eerste kan het beste een voorbereidingsgroep samengesteld worden, waarin naast iemand van of namens de schoolleiding bijvoorbeeld twee ouders van de ouderraad zitten. Belangrijke aandachtspunten zijn de onderwerpkeuze en de wijze waarop ouders over het panel worden geïnformeerd. Dat geldt voor de ouders die deelnemen aan het panel, maar ook voor de ouders die niet worden uitgenodigd. Zij hebben er recht op te weten waarom zij geen uitnodiging kregen en moeten eveneens horen hoe de opbrengst zal worden teruggekoppeld naar alle ouders.

Wat die opbrengst betreft: er moet een goed leesbaar verslag van elke bijeenkomst komen. Onbegrijpelijke boodschappen schieten hun doel voorbij en als gevolg daarvan zullen niet aanwezige ouders zich terecht afvragen wat het ouderpanel voor zin heeft. Dus let op een zorgvuldige verslaglegging. Afhankelijk van het type panel en het thema kunnen ouders bij die verslaglegging eventueel ook een rol spelen. De eindverantwoordelijkheid voor het verslag berust bij de school.

Het ouderpanel is een instrument van de school. Het ligt voor de hand dat iemand van de schoolleiding (of namens de schoolleiding) het panel voorziet. Taken als uitnodigingen versturen, inrichting van het lokaal, verslaglegging et cetera laten zich gemakkelijk afbakenen en zijn goed uit te voeren door (leden van) de werkgroep.

Tijdens de voorbereiding van een eerste ouderpanel duikt doorgaans de vraag op of het geen klaagpanel zal worden over zaken die (nog) niet goed gaan. Ook hier is een goede voorbereiding het antwoord. 'C'est le ton qui fait la musique'. Dus begin met een vraag als: 'Noem drie dingen die goed gaan met betrekking tot het thema'. Als de toon is gezet, zal de bijeenkomst soepel verlopen. Dat laat onverlet dat er kritiek kan zijn, maar dan wel in de geest van 'wat nog beter kan'. Zaken die een specifieke situatie betreffen, zonder algemeen belang, kunnen beter geparkeerd worden. Een afspraak tussen de betrokkenen ligt dan meer voor de hand.

Samenvatting: wat zijn de goede dingen en wanneer doen we die goed?

Het ouderpanel is een uitstekend instrument voor de school om een wisselende groep ouders te horen of om met hen van gedachten te wisselen over onderwerpen die (ook)

---

¹ Zie de aparte beschrijving over *Contactouders*.

voor ouders relevant zijn. Wanneer er vaker en over wisselende onderwerpen een ouderpanel wordt georganiseerd, draagt dit er tevens toe bij dat beide partners elkaars opvattingen horen en daardoor meer begrip krijgen voor elkaars situatie en elkaars denken en handelen. Veel ouders, de schoolleiding en teamleden hebben daar behoefte aan. Bovendien komt wederzijds begrip ten goede aan enige pedagogische afstemming tussen gezin en school als opvoedmilieu.

Als het ouderpanel goed wordt uitgevoerd, dan is er voor school én voor ouders sprake van brengen en halen: deelnemers hebben het gevoel dat ze iets in te brengen hebben en ervaren de uitwisseling van opvattingen als leerzaam. Als de inbreng er dan blijkt de terugrapportage ook nog toe doet, krijgen ouders het gevoel dat zij door de school serieus genomen worden als opvoedingspartner.

Kritische succesfactoren zijn hier allereerst een goed zicht op het doel van het ouderpanel en op de vorm die zich daarvoor het best leent: een kwaliteits- of waarderingspanel, een verantwoordingspanel of een meedenkpanel. Verder dient duidelijk te zijn hoe het thema van het panel zich verhoudt tot de (eind)verantwoordelijkheden van school en ouders. Meer specifiek dient er een heldere vraagstelling te zijn. Ten slotte is een zorgvuldige rapportage en terugkoppeling naar alle betrokkenen over de opbrengsten en vervolgstappen essentieel.

Bronnen

Beek, S., A. van Rooijen & C. de Wit (2007). *Samen kun je meer dan alleen. Educatief partnerschap met ouders in basis- en voortgezet onderwijs*. Den Haag: Q*Primair; 's-Hertogenbosch: KPC Groep

Rooijen, A. van (2006). *Ouderpanels. Een kwaliteitsinstrument voor uw school? Informatie en tips voor het basisonderwijs*. Den Haag: NKO

Rooijen, A. van, I. Sagasser & W. Seuren (2006). *Ouderpanels in het vmbo en Praktijkonderwijs. Een handreiking voor managementteams en coördinatoren ouderbetrokkenheid*. 's-Hertogenbosch: KPC Groep